

més után ll be az igazi völgyek s különösen a Franciaország felé irányuló erős emigrálási hullám. Hasonló tényezők: a földbirtok elaprózódása, rossz egészségügyi viszonyok, a közlekedési eszközök és iskolahálózat hiánya, nehéz adók, stb.

Mi végül a hegyvidék elnéptelenedésének következménye? A megállapításokból kitűnik, hogy ezek nem csupán mennyiségi (népesedési), hanem minőségi (szociális) természetűek is. Így pl. a hegyvidék elnéptelenedése elsősorban a népesség gazdasági és társadalmi átalakulására vezet. A földművelő, pásztorkodó hegylakókból a völgyekben gyári munkások lesznek: a család patriarchális formája felbomlik s átalakul mezőgazdasági-munkás-, vagy teljes munkás-családdá. Ugyanakkor a férfi lakosság állandó vagy huzamosabb távolléte következtében a népszaporodás is jelentékenyen csökken.

HALADÁS ÉS TECHNIKA A SPORTBAN. Sportkörökben bizonyára emlékezetes Paddock híres futónak az 1924-es párizsi Olimpiai Játékokon való szereplése. Paddock 10 másodperc 2.5 alatt futott 100 métert. Olyan teljesítmény, melyet méltán csodálhattak, tekintve, hogy háború előtt alig sikerült valamivel 11 másodperc alá szállni. S ma Owens és Johnson fokozatosan 10 másodperc 1.5-re csökkentették ezt az időt. Ugyancsak felemlíthetjük a francia *Jean Bouin* és a finn *Kohlemainen* 1912-es emlékezetes stockholmi mérkőzését. Mindketten megdöntötték az 5000 méteres világrekordot. A következő évben Bouin meghaladta a 19 kilométeres óránkénti sebességet. Akkor ugyancsak csodásnak tartották ezt. De jött bizonyos *Nurmi*, aki játszva állított fel új rekordokat 1500 és 15000 méteren s óránként 19 km. és 210 métert futott.

Ennek ellenére azonban Nurmi 1500 és 10.000 méteres rekordjai közül egyik sem érvényes ma. Ami órarekordját illeti, túl fogják lépni, ha az új futók elégséges kondícióval támadják meg.

Nurmi után leginkább a csodálatos iramú, karcsú *Ladoumegue* az, aki nevét az 1500 méterhez kapcsolta. És ime *Ladoumegue* is csak emlék. A kis ujjeländi *Lovelock* elfelejtette a finn agarat 1 másodperc 2.5-ös teljesítményével.

Az atlétikai versenyek terén ugyanezeket a jelenségeket állapíthatjuk meg. A háborúelőtti Olimpiai Játékokon senki sem dobott súlyt 16 méterre. Ma az amerikai *Torrance* eléri a 17.40 métert. 1914 előtt a 45 méteres diszkosz dobás hőstettnek számított. Ma jó féltucat atléta van, aki túl dobja 50 méteren. Rudugrásban nem érték el a 4 métert. Ma *Sef-ton* és *Meadows* 4.54 métert ugranak.

Valóban megdöbbentő a rekordok ilyen matematikai haladványok szerinti emelkedése. A megdönthetetlennek hitt teljesítményeket különös törvényszerűséggel helyettesítik újak, amiket szintén túlhaladnak. Hihető-e ennek ellenére, hogy félszázad óta egyre erősebb és egyre gyorsabb emberek születnek? Nem. Kétségtelen, hogy 1900 körül találhattunk volna európaikat vagy amerikaikat ugyanazzal az idegzettel és izomzattal, ami lehetővé tette volna számukra, hogy napjaink legjobb atlétáival versengjenek. Honnan tehát a rekordok állandó emelkedése?

Természetesen számolnunk kell a versengéssel magával, ami ma kétségtelenül nagyobb. A mezőny megnagyobbodott, a legjobb erőknél alkalmasabb van találkozni, ami teljes formájuk megmutatására kötelezi őket. És az érdeklődés is szélesebb, s ez megengedi minden képesség felszínre kerülését. Mindenekelőtt az angolok modern sportpártolása jelentős, mely egyszerre az egész világ érdeklődését a sport felé terelte. És mi történt? Az amerikaiak megmutatták, hogy ők a legtehetségesebbek a futásban.

azután a finnek bizonyították be a felsőbbségüket a hosszú távon, végül a négerek felülmulják a fehéreket 100 és 200 méteres futásban, magasugrásban, távugrásban.

A sportban való haladás értelmét technikai okokban kell keresnünk. A nyurga *Ladoumegue* hatalmas léptei már magukban hordták az ízületek bizonyos meggyengülését. Ma tudjuk, hogy a cross-country legujabb felfedezettjének egészen rövidek a léptei s menedzsere igyekezett ezt — hatékonyság szempontjából — még 10 centiméterrel megrövidíteni. Egyre jobban és jobban tudunk futni, úgy a láb mozgásainak, a test egyensúlyának, a légzés ritmusának, mint az erő adagolásának tekintetében. Emlékezzünk a híres Nurmira, aki karórával balkezén futott s időnként ellenőrizte iramát. A tudomány itt már megjelenik.

Végül a sportban való gyakorlat napról napra módszeresebb. Az egykori atléta kissé tudatlanul és műkedvelőként jelent meg a pályán. Ma a futó *kidolgozza* a távot, fokozza sebességét és szabályozza légzését. A menedzser, ha úgy véli, hogy egy futónak 800 méteren nem kielégítő a végső irama, 100 és 200 métert futtat vele, hogy sebességét fokozza; s ellenkezőleg hosszú távon edzi a gyenge futót, hogy ellenállását növelje.

Vagy nézzük a magasugrást. Természetesen az ember nekiszalad a mércének. Így tettek apáink. De látjuk, ha oldalt ugorjuk át a mércét, a test kevesebb ideig marad az akadály fölött s a lábak is könnyebben kerülnek át. Mindennek ellenére megállapítjuk, hogy ezáltal a test veszít lendületéből. Kombináljuk a két módszert s ez a kombinált stílus teszi lehetővé a kétméteres ugrásokat.

Meg kell jegyeznünk, hogy ez a gyakorlat, stílusjavítás és a test alkalmazkodása szabad szemmel történő megfigyelések eredménye. De a fényképészetnek és filmnek is van itt szerepe. A kép teszi lehetővé a hibák felfedését, valamint a tökéletességek pontos megfigyelését is.

Az utolsó hasonló ujtás a 110 méteres gátfutásnál történt. A futó eddigi szokás szerint lépésszerűen ugrotta át az akadályt, miközben egyik karját s egyik, ellenkező oldali lábát előrelelendítette az egyensúly megtartása végett. Néhány ugró ma fenntartja, hogy a két kar egyidejű előrelelendítésével növelni kell a test esési súlyát s ezáltal a földre való visszakerülés gyorsabb lesz. A másodpercrek igen kicsi töredékét nyerjük így.

Az egyéni sportokat vizsgáltuk, de hasonló ez a csapat-sport esetében is. Itt ugyan nem méterrel és centiméterrel mérünk, de a különböző csapatoknak az ország legjobb csapatához való viszonyából könnyen megállapíthatjuk fejlődésüket. A mérkőzések grafikonja tehát ezeknél is ugyanolyan szigorú emelkedést mutat, amilyent az egyéni teljesítményeknél tapasztaltunk.

Anélkül, hogy számokat idéznénk, állítjuk, hogy így van, mikor egy nemzet különböző futball-csapatát pl. a legjobb angol csapattal hasonlítjuk össze. Sőt fenntarthatjuk, hogy a technika jelentősége még nagyobb a csapat-sportokban, mint az egyéniéiben. Mindenképpen feltűnőbb. Igen nehéz a hozzá nem értőnek pontosan megmagyarázni, hogy valamely futó nem harmonikus s nem adja képességeit hiánytalanul. Futballnál ellenben a rendszertelen, hatástalan játék nevemben szembetűnik.

Bizonyos egyébként, hogy a csapat-sportok sokkal komplexebbek az egyéniéknél, melvük teljesen lineárisak s így módon a kombinációnak, a technikának, a képességek felhasználásának sokkal nagyobb a szerepe itt. A menedzser itt győzedelmeskedik. Ez az első sportolók számára ismeretlen egyén a tanácsadója s őregeve a csapatnak. Valamikor jólnevelt fiúk módján, gyakorlatlanul és sok jószándékkal mentünk a pá-

lyára. Ma a sportolók kora gyermekkoruktól egy ur gondjaira vannak bízva, aki mindenre vigyáz, a cipőzsinór megkötésétől a sarokrugás technikájáig, vagy a W. M. játék elsajátításáig. S az iskolában nincs megengedve, hogy ne pontosan fogjanak le egy labdát, vagy ne teljes biztonsággal a meghatározott partner fejére rugják. Az előírásokat, szabályokat tökéletesen elsajátítják s ez bizonyos tradíciót, az igazi sportember abc-jét jelenti.

Ime, a múlt télen úgy hirdették, hogy egy új rugby-játékos, *Le Goff* nagy reményekre jogosít. De *Le Goff* egy fényképe került elő s mit látnak? A jobbszélső *Le Goff* balkarján viszi a labdát, Eretnesség! A jobbszélsőnek jobbkarján kell vinnie a labdát, hogy balkarjával a balról jövő támadásokat kivédhesse, azonfelül a jobbkezeben vitt labdát támadás esetén sokkal könnyebben tudja középbe adni. Emlékszem, *Besson*, a háború utáni egyik legjobb francia rugby-játékos tanácsaira. *Besson* kifejti, hogy egy játékosnak, hogy kifárasztja ellenfelét, nem kell az első pillanatban minden képességét kifejteni. Jó iramban kell futnia s csak ellenfele elé érkezve kell minden erejével nekiiramodnia, csak ilyenformán van esélye meglepni a másikat. Ilyen dolgok teszik, hogy a csapat-sportokat ma jobban játszunk, mint tegnap.

De még egy kérdés: a fejlődés határtalan-e?

Gyakran egy eredmény hosszú ideig áll s megtámadhatatlannak tűnik s aztán egyszerre ketten, sőt hárman is tulszárnyalják. Például a *Pierre Failliot*-féle 1908-as 49 másodperces rekord 400 méteren. 1929-ig senki jobbat nem adott. Ekkor *Moulines* 48 másodperc 2.5-re javította, *Boisset* pár évvel később ezt is megdöntötte s ma már nem számít elsőrendű futónak, aki ezt a távot nem 48 másodperc alatt futja.

Vagy *Egg* 1914. évi 44 km. 247 méteres óránkénti kerékpárrekordja. Husz évvel később javította meg ezt *Maurice Richard* 44 km. 777 méterre. Az azóta eltelt pár év alatt *Olmo Slaats* és *Archambaud* fokozatosan 45.099, 45.558 és 45.840 kilométert értek el óránként. Órizkednünk kell tehát attól, hogy valamely teljesítményről azt állítsuk, hogy végleges. Elvben egy rekord mindig megdönthető. De ha ez elméletben igaz is, gyakorlatilag előállhat, hogy az előmenetel nehezzé vagy épp lehetetlenné válik. Hol van tehát ennek a határa? Szakemberek szerint megállapíthatunk 10 másodpercet 100 méterre s ami a hosszú távot illeti, óránként 20 kilométert. De nagyon elképzelhető, hogy egy rekordot, amit megdönthetetlennek vélünk, kedvező körülmények között egy szép napon megdöntik.

A következő ténytet állapíthatjuk meg, mikor egy teljesítményről úgy véljük, hogy a csúcspontot jelenti, nem döntik meg, hanem általában elérik. Senki sem döntötte meg eddig *Owens* 100 méteres rekordját 10 mp. 1.5, de *Johnson* elérte. Várhatjuk, hogy a többiek is elérik. Ilyenképp úgy látszik, hogy birtokában vagyunk a módszernek, mellyel a fejlődés görbéje megállapítható. Ez valószínűleg a következőképpen fog alakulni: előbb egy sereg egyéni eredmény halmozása, azután a fejlődés, az elért eredmények általánosodása s végül mikor a csúcra érkezünk, sik tenger, melyből sorra emelkednek majd ki a nagyteljesítményű atléták.

(*Dominique Braga*)

A GÉPZENE ÉS A ZENESZERZŐ. A rádió s általában a zene elektromos rögzíthetőségének fellépése óta (gramofon, hangosfilm) a zenész kénytelen együttműködni a hangmérnökkel s számolni bizonyos új tényekkel. A rádió többnyire közvetlen előadásra készült, írott zenei műveket közvetít, ami nem jelent különösebben nehéz feladatot a zeneszerző számára: mindössze ellenőriznie kell az előadó zenészek vagy énekesek dízpozícióját a mikrofonnal kapcsolatosan és vigyázni kell az árnyala-